

УДК 378.014.64:015.311:299.4

ІРИНА ХОМЕНКО

Республіканське вище училище фізичної культури, м.Київ

ГУМАНІСТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ, ОРГАНІЗАТОРСЬКИХ ТА КОМУНІКАТИВНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У СТУДЕНТСЬКОМУ САМОВРЯДУВАННІ

У статті розкрито сутність студентського самоврядування, яке формує у особистостей лідерські, організаторські та комунікативні якості і як гуманістичне виховання впливає на формування та розвиток цих якостей у майбутніх фахівців.

***Ключові слова:** самоврядування, студентське самоврядування, лідерство, організаторство, комунікації, гуманістичне виховання, особистість.*

Постановка проблеми. Студентське самоврядування – це форма управління, за якої студенти на рівні академічної групи, факультету, гуртожитку, курсу, спеціальності, студентського містечка, іншого структурного підрозділу ВНЗ мають право самостійно вирішувати питання внутрішнього управління. Головна мета діяльності органів студентського самоврядування полягає передусім у створенні умов самореалізації молодих людей в інтересах особистості, суспільства і держави.

Студентські роки більшість вважає чи не найкращими роками у своєму житті. Саме за студентства кожен стає по-справжньому дорослою людиною, сам приймає рішення, вирішує власні проблеми. І значна частина цих проблем – суто студентські проблеми, внутрішні проблеми навчального закладу.

Чекати на те, що проблеми хтось вирішить замість нас – доволі наївна думка. Саме тому необхідно об'єднуватися разом. А це і є студентське самоврядування, коли студенти спільно вирішують наболілі питання.

Студентське самоврядування є важливим фактором розвитку суспільства, виявлення потенційних лідерів, вироблення у них навичок управлінської та організаторської роботи з колективом, формування майбутньої еліти нації.

Дуже часто сама адміністрація вищого навчального закладу покладає на органи студентського самоврядування важливі завдання. Окрім цього, органи студентського самоврядування забезпечують ефективний зв'язок між студентами університету та іншими інституціями у галузі вищої освіти й опікуються справами всіх офіційних студентських товариств університету. **Мета** нашої статті – більш детально розглянути сутність студентського самоврядування та його педагогічні аспекти.

Виклад основного матеріалу. Студентському самоврядуванню за часів незалежної України виповнилося вже понад 10 років. Але ситуація з діяльністю органів студентського самоврядування в українських вищих навчальних закладах не виглядає такою оптимістичною, як на Заході. У переважній більшості ВНЗ України студентське самоврядування створюють упродовж 5-7 років, однак функціонує воно якось "по-радянськи". Можливість створення студентських

самоврядних органів передбачена низкою нормативно-правових актів України – Положенням про державний вищий заклад освіти від 5 вересня 1996 р., Типовим положенням про органи студентського самоврядування від 3 квітня 2001 р., Законом України "Про вищу освіту" від 17 лютого 2002 р. В абсолютній більшості українських вищих навчальних закладів ці органи вже функціонують, проте самі студенти не завжди мають уявлення про їхні цілі та завдання.

Основна мета студентського самоврядування – забезпечити оптимальні умови навчання і соціального захисту студентів. Зростання у студентської молоді активності та відповідальності за доручену справу. Допомога студентам у здобутті освіти, виявленні і реалізації творчих здібностей, формуванні моральних якостей, перетворення молоді людини у високо професійного спеціаліста, інтелігента та патріота.

Головною метою студентського самоврядування є створення умов для самореалізації особистості студентів і формування у них організаторських навичок, лідерських, організаторських та комунікативних якостей, відповідальності за результат своєї праці тощо.

Діяльність органів студентського самоврядування спрямована на вдосконалення навчального процесу, підвищення його якості, забезпечення виховання духовності та культури студентів, зростання у студентської молоді соціальної активності.

Основні завдання органів студентського самоврядування:

- захист прав та інтересів студентів;
- забезпечення виконання студентами своїх обов'язків;
- сприяння навчальній, науковій та творчій діяльності студентів;
- сприяння поліпшенню умов проживання й відпочинку студентів;
- сприяння створенню різноманітних студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами та координація їх діяльності;
- співробітництво з органами студентського самоврядування інших вищих навчальних закладів;
- сприяння працевлаштуванню випускників вищих навчальних закладів та залученню студентів до вторинної зайнятості у вільний від навчання час;
- забезпечення участі у вирішенні питань міжнародного обміну студентами.

Основним принципом студентського самоврядування є формування та становлення лідерських, організаторських та комунікативних якостей.

Лідерство та організаторські якості беруть початок з того, що одного дня ти починаєш прагнути певних змін у власному житті. Якщо можеш змінити щось самостійно і робиш це, то це ще не лідерство. Якщо ж не можеш або не хочеш змінити сам, і прохаєш це зробити когось за гроші, то це теж не лідерство, а феодалізм - експлуатація людини людиною.

Якщо знаходиш людей, які прагнуть того ж, чого й ти, і вони згоджуються на твою пропозицію об'єднати зусилля для досягнення змін - то це вже початок справжнього лідерства.

Ось як відбувається лідерство:

- Неспокій. Лідера щось не задовольняє в його житті. Він відчуває, що якась річ неідеальна. Скажімо, у кімнаті гуртожитку чотири ліжка стоять невдало, і це забирає певну частку життєвого простору.

- Бачення. У лідера з'являється новий план розташування ліжок, що передбачає зміни в кімнаті на краще.

- Створення команди. Лідер розуміє, що в даному випадку йому ліпше створити команду, ніж братися до роботи одному. Разом легше пересунути ліжка. Для цього він доносить своє бачення сусідам по кімнаті, переконує їх у тому, що саме такі зміни потрібні, й дає зрозуміти, чим саме ці зміни будуть корисні їм.

- Комунікації. Внутрішні й зовнішні: внутрішні – з власною командою, зовнішні – на цільову аудиторію. Наприклад, із трьох сусідів твою думку поділяють тільки двоє, а третій вважає, що таке рішення буде для нього незручним. Що ж робити? Переконувати, шукати компроміс.

Як стати лідером? Дуже просто: "Хочеш бути щасливим – будь ним". На описаний приклад про ліжка здатний будь-хто без відчутних фізичних вад. Тому лідером може стати кожний. Але не кожному під силу речі серйозніші. Що ж робити? Тренуватися. Важкоатлет не береться підіймати рекордну вагу з першого ж дня тренувань. Інакше одразу зламає хребет, а тому прощай спорт і здоров'я. І плавець-початківець не бере участі в чемпіонаті України після тижня тренувань.

Найліпший лідер той, хто допомагає стати самостійним лідером людям зі свого оточення. Сьогодні ти ініціюєш пересування ліжок, а завтра твій сусіда по кімнаті ініціює щось інше. Дозволь йому бути лідером у цій ситуації. І якщо він каже діло, стань членом його команди аж до завершення його проекту. І хай тобі цей абзац не здається примітивним. Це дуже важливе застереження. Либонь, кожен бачив, як "молоді й перспективні" лідери втрачали свій потенціал і припиняли зростання саме через таку помилку. Просто хтось хотів бути лідером для того, щоб здаватися саме сучасною особистістю. Справжній лідер той, хто щирий. Той, хто бореться за речі, які для нього важливі. Оточуючі тебе люди завжди підсвідомо відчувають, наскільки ти щирий. І якщо щирий, то з легким серцем ітимуть за тобою.

Лідерство схоже на спорт. У спорті для досягнення ліпших результатів слід тренуватися. У лідерстві те ж саме. Більше того, існує один-єдиний спосіб навчитися плавати – увійти у воду й гребти руками й ногами. Так само існує єдиний спосіб навчитися їздити на велосипеді – осідлати його й крутити педалі. Хоча падіння й неминучі, але невдовзі нормально тримаються в сідлі навіть і малі діти. Існує тільки один спосіб навчитися лідерству – взятися за нього й діяти.

Хто сказав, що лідером слід народитися. Скажімо, чемпіоном з плавання треба якоюсь мірою народитися, а відтак чимало років, не покладаючи рук, працювати на тренуваннях. І вдається це справді одиницям. Те ж саме і в лідерстві. Лідером національного масштабу слід певною мірою народитися, а потім невтомно працювати багато років: робити зміни, вирішувати проблеми, рости й міцнішати, починаючи з мінімальних рівнів і закінчуючи глобальними проектами. Решта може підтримувати просто непогану лідерську форму – бути лідером в академічній групі, на факультеті, в університеті, районі чи місті.

У світі, та, звичайно ж, і в Україні існують багато підходів до виховання лідерських, організаторських та комуникативних якостей. Одним із таких видів виховання є гуманістичне.

Загальноприйнятою метою у світовій теорії і практиці гуманістичного виховання був і залишається ідеал всебічно і гармонійно розвинутої особистості, який іде із глибини століть.

В Україні загальна мета виховання конкретизується через систему виховних завдань, які об'єднані в напрями. Так, інтелектуальне (розумове) виховання передбачає:

- засвоєння системи знань, яка спроектована з відповідних навчальних предметів і містить перелік смислових елементів суспільного досвіду (фактів, понять, означень, теорем, законів, положень, правил, алгоритмів діяльності тощо);
- розвиток пізнавального інтересу, творчої активності, мислення, раціональної організації навчальної праці;
- розвиток критичного мислення, здатності усвідомлювати та відстоювати особисту позицію;
- вироблення вміння самостійно здобувати знання;
- готовність до застосування знань, умінь в практичній діяльності;
- формування особистісного світогляду – узагальненого розуміння всього світу в цілому на ґрунті великої кількості впорядкованих поглядів, переконань, ідеалів.

Патріотичне виховання:

- виховання любові до рідної землі, родини, свого народу, Батьківщини;
- формування національної свідомості;
- культивування кращих рис української ментальності: працелюбності, індивідуальної свободи, глибокого зв'язку з природою та ін.;
- виховання бережливого ставлення до національного багатства країни: мови, культури, традицій;
- формування готовності до творчої праці на благо людей, подвигу в ім'я процвітання держави;
- формування відповідальності за долю Батьківщини;
- виховання громадянського обов'язку перед країною, суспільством;
- формування політичної культури;
- вироблення етики міжнаціональних стосунків.

Правове виховання:

- прищеплення поваги до прав та свобод людини і громадянина;
- виховання поваги до Конституції, законів України, державних символів (Герба, Прапора, Гімну);
- засвоєння основ державного, трудового, цивільного, сімейного і кримінального права;
- формування глибокого усвідомлення взаємозв'язку між ідеями свободи, правами людини та її громадянською відповідальністю;
- виховання поваги до прав і свобод інших людей;
- формування активної протидії випадкам порушення законів.

Моральне виховання:

- формування в учнів основ загальнолюдської і народної моралі: совісності, порядності, тактовності, співчуття, милосердя, доброти, чесності, гуманності, толерантності та інших добродійностей;
- виховання поваги до батьків, духовної єдності поколінь;
- виховання почуття власної гідності: честі, свободи, рівності, працелюбності, самодисципліни;
- готовність будувати своє життя за принципами гуманізму;
- подвижництво у подоланні страху, насильства, жорстокості, помсти;

- виховання культури поведінки.

Художньо-естетичне виховання:

- оволодіння основами народного мистецтва, музики, архітектури, усної народної творчості, національної пісенної і танцювальної культури, побуту, ремесел, гри;

- формування системи знань про світову культуру і мистецтво;

- розвиток естетичних потреб і почуттів;

- розвиток художніх здібностей і творчої діяльності;

- готовність будувати власне життя за законами краси.

Трудове виховання:

- вироблення свідомого ставлення до праці як вищої цінності людини і суспільства;

- формування трудових навичок та умінь;

- формування уміння самостійно й ефективно працювати;

- розвиток потреби в творчій праці;

- виховання діловитості, підприємливості;

- виховання почуття господаря й господарської відповідальності;

- формування готовності до праці в умовах ринкової економіки.

Екологічне виховання:

- формування розуміння необхідної гармонії людини з природою;

- оволодіння знаннями про природу свого краю;

- виховання почуття відповідальності за природу як національне багатство, основу життя на землі;

- формування готовності до активної екологічної діяльності;

- формування основ глобального екологічного мислення.

Фізичне виховання:

- озброєння школярів знаннями про роль фізичної культури в житті людини;

- забезпечення повноцінного фізичного розвитку дітей і молоді;

- фізичне, духовне і психічне загартування;

- виховання відповідального ставлення до зміцнення власного здоров'я;

- формування навичок дотримання санітарно-гігієнічних норм, режиму дня та харчування;

- розвиток потреби у здоровому способі життя. Статеве виховання:

- психосексуальна підготовка;

- формування готовності вкласти шлюб і виконувати сімейні обов'язки;

- формування культури сімейних і статевих відносин.

Мета і завдання виховання, визначені суспільством, мають об'єктивний характер, оскільки впливають із об'єктивної необхідності. Без чіткої стратегії неможлива соціальна перебудова: неминуче виникнуть розмиті ідеали, фальшиві зразки життя, еталони поведінки.

У розвинутих країнах світу цілеспрямоване виховання є головним напрямом діяльності школи, а моральне, духовне, становлення особистості - його найважливішими завданнями. Розвиток особистості в гармонії із загальнолюдською і національною культурою залежить від рівня засвоєння базової культури. Цією закономірністю обумовлений культурологічний підхід до відбору змісту виховання. Він вимагає виділення у змісті виховання ядра - системи цінностей, яка становить його виховний потенціал.

Висновок. Культура розвиває особистість лише в тому випадку, коли вона активізує особистість, спонукає її до діяльності. Діяльність особистості є механізмом, який дозволяє перетворити сукупність зовнішніх впливів на новоутворення особистості як продуктів розвитку. Тому саме цей вид виховання найбільше формує лідерські, організаторські та комунікативні якості майбутніх фахівців у студентському самоврядуванні.

Список використаних джерел

1. Історія педагогіки // За ред. М.С. Гриценка. - К., 1993. – 448 с.
2. Студентське самоврядування// За ред. А. Михайлюка-2005. – Ел. ресурс. Режим доступу до дж.: <http://studprofkom.onu.edu.ua/wp-content/uploads/2012/01/ssfd.pdf>
3. Жернов В.И. Оценочная деятельность и формирование профессиональной направленности личности студента В.И. Жернов, И.С. Ломакина. – Магнитогорск: МаГУ, 2000. – 115 с.
4. Положення про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах. Інформаційний вісник. – К.: Вища освіта, 2002. – № 7.
5. Вища освіта в Україні. Навчальний посібник // За ред. В.Г. Кременя, С.М. Ніколаєнка – К.: Знання, 2005. – 327 с.

Стаття надійшла до редакції 17.10. 2014 р.

ХОМЕНКО И.

Республиканское высшее училище физической культуры, г. Киев, Украина

ГУМАНИСТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ ЛИДЕРСКИХ, ОРГАНИЗАТОРСКИХ И КОММУНИКАТИВНЫХ КАЧЕСТВ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ В СТУДЕНЧЕСКОМ САМОУПРАВЛЕНИИ

В статье раскрыта сущность студенческого самоуправления, которое формирует у личности лидерские, организаторские и коммуникативные качества, показано, как гуманистическое воспитание влияет на формирование и развитие этих качеств у будущих специалистов.

Ключевые слова: самоуправление, студенческое самоуправление, лидерство, организаторские качества, коммуникации, гуманистическое воспитание, личность.

KNOMENKO I.

Republican High School of Physical Culture, Kyiv, Ukraine

HUMANISM EDUCATION OF LEADER, ORGANIZATIONAL AND COMMUNICATIVE QUALITIES OF FUTURE SPECIALISTS IS IN STUDENT SELF-GOVERNMENT

Essence of student self-government which forms leader, organizational and communicative qualities at personalities is exposed in the article, and as humanism education influences on forming and development of these qualities for future specialists.

Keywords: self-government, student self-government, leadership, organizer, communications, humanism education, personality.